

CONTEXT

Dit deel geeft een beschrijving van de gemeente Hellendoorn en schetst in het kort de verwachte ontwikkelingen op ruimtelijk, economisch en maatschappelijk vlak. De beschrijving geeft (op hoofdlijnen) een beeld van de beleidsmatige stand van zaken. De indeling van deze paragraaf is gebaseerd op de leidraad van de provincie Overijssel voor structuurvisies (april 2010).

1 Algemeen

De gemeente Hellendoorn is gelegen in het oosten van Nederland, in het gebied dat ook wel het 'Groene Hart' van Overijssel wordt genoemd. De ontwikkeling van de gemeente is sterk gerelateerd aan de aanwezigheid van de Regge.

Op de kruising van de rivier de Regge en de straatweg Zwolle-Almelo ontstond rond 1830 Nijverdal. In die tijd werd bij vele boerenbedrijven en in woningen het weven van textiel als nevenactiviteit beoefend. Voor het opslaan, verzenden en verpakken van de thuis vervaardigde producten werd de handweverij 'establisement Ainsworth' opgericht die later de naam Nijverdal kreeg. Nog steeds vormt de textielindustrie een belangrijke sector in de gemeente (met de aanwezigheid van TenCate). Voor de ontwikkeling van Nijverdal is verder het esdorp Noetsele in hoge mate bepalend geweest. Vóór 1830, toen Nijverdal nog niet bestond, was Noetsele een nederzetting van betekenis.

De kern Hulsen ligt aan de oostzijde van de Regge en telt zo'n 700 inwoners. Met de realisatie van de Kruidenwijk is het dorp Hulsen in ruimtelijk opzicht onderdeel gaan uitmaken van Nijverdal.

Hellendoorn is ontstaan als agrarische nederzetting, waarbij de mensen in het dorp erven bezaten en daarmee de touwtjes in handen hadden. Doordat de weg Zwolle-Almelo niet langs Hellendoorn is aangelegd, is de historische kern grotendeels intact gebleven en is het dorp niet zo sterk uitgebreid als Nijverdal.

Daarle is ontstaan op een stuwwal en is een oud esdorp. Eeuwenlang is het dorp omsloten geweest door moerassen. Het dorp is in de loop der tijd weinig gegroeid. Na 1850 werd het Overijssels kanaal gegraven en verdubbelde het inwonertal zich, door vestiging aan de vaart. Na 1900 werd het veendorp Daarlerveen zelfstandig ten opzichte van Daarle, dat hoofdzakelijk uit boeren bestond. Door de aanleg van het kanaal tussen Vroomshoop en Almelo waren de woeste gronden naar het oosten voor de boeren uit Daarle niet meer bereikbaar. De oostelijke gronden werden afgegraven en uit die veenkolonie is het huidige Daarlerveen ontstaan.

Haarle ligt aan de westkant van de gemeente en is evenals het dorp Hellendoorn een zogenaamd flankesdorp; de es ligt aan de oostzijde. Vanaf de negentiende eeuw heeft de nederzetting zich ontwikkeld tot een kleine plattelandskern. Na de Tweede Wereldoorlog zette de ontwikkeling zich verder voort met hoofdzakelijk niet-agrarische bebouwing.

Nijverdal en Hellendoorn liggen aan de voet van de Sallandse Heuvelrug. Een groot deel van de Sallandse Heuvelrug is aangewezen als Nationaal Park. De Sallandse Heuvelrug, het Reggedal en het nabijgelegen Wierdense Veld, geven de gemeente een onderscheidende landschappelijke en natuurlijke kwaliteit.

Natuurlijke laag

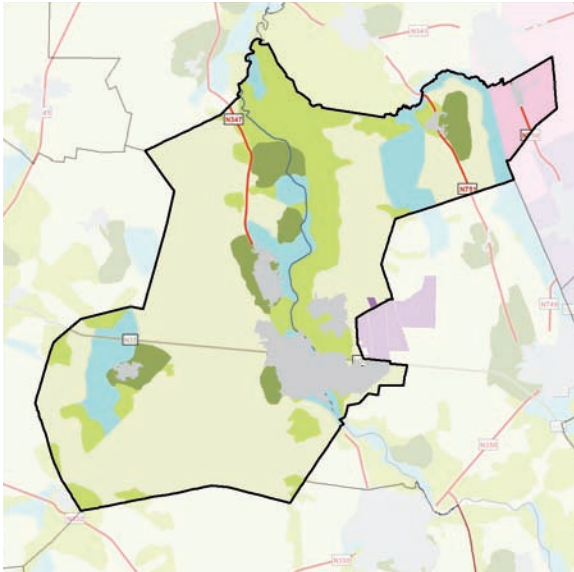
Legenda

Dekzandvlakte

- dekzandvlakte
- stuwwallen
- beekdalen en natte laagtes

Hoogveengebieden

- hoogveengebieden (ontgonnen)
- hoogveengebieden (reservaat)

Laag agrarisch cultuurlandschap

Legenda

Dekzandgebieden

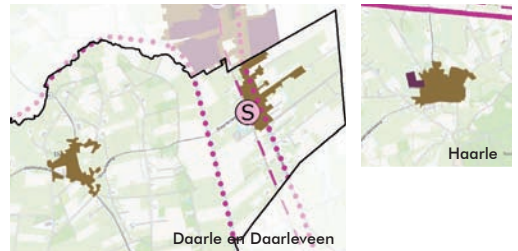
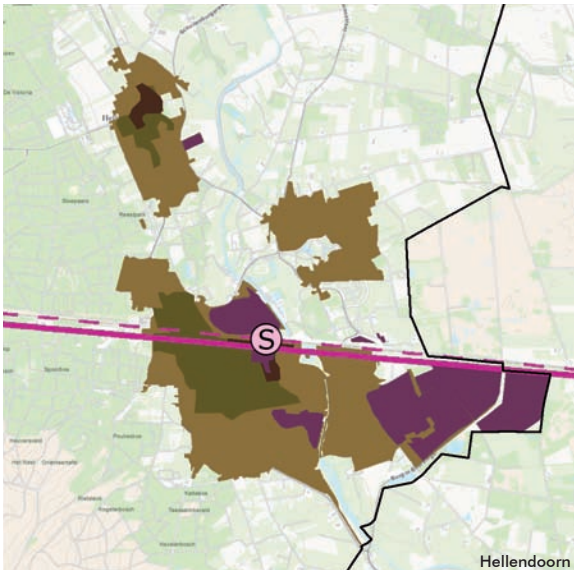
- essen
- oude hoeven
- jonge heideontginningen
- maten en flieren

Hoogveengebieden

- veenkoloniaallandschap
- hoogveenrestant

Bebouwd gebied

- bebouwing
- provinciale wegen
- rijkswegen
- spoorweg

Stedelijke laag

Legenda

Infrastructuur

- Ⓢ Station
- Autowegen
- Spoor

Bestaande bebouwing

- binnenstad
- bebouwingsschil 1900 -
- woonwijk 1955 - nu
- bedrijventerrein 1955 -

De hiernaast staande kaartjes geven een beeld van de ligging van de gemeente, de natuurlijke laag, de laag van het agrarisch cultuurlandschap en de stedelijke laag. Deze lagen en beschrijving ervan zijn afkomstig uit de Omgevingsvisie Overijssel.

De **natuurlijke laag** is ontstaan doordat abiotische processen – zoals ijs- wind- en waterstromen, erosie en sedimentatie – en biotische processen – zoals vergisting van plant- en diersoorten – inwerken op de ondergrond van bodem en geologie. Bij locatiekeuzen en inrichtingsopgaven voortbouwen op de natuurlijke laag is een duurzame strategie: het betekent de veerkracht van het watersysteem in takt laten of versterken en daarmee anticiperen op klimaatverandering, het betekent het behoud van aardkundige waarden, behouden en versterken van de rijkdom aan plant- en diersoorten (biodiversiteit).

De **laag van het agrarisch cultuurlandschap** geeft weer op welke wijze de mens heeft ingespeeld op de natuurlijke omstandigheden en die ten nutte heeft gemaakt. De diversiteit van het landschap wordt tegenwoordig sterk gewaardeerd. Er zijn ook grote verschillen in de leeftijd van de verschillende landschappen. Cultuurhistorie als ‘het verhaal van het landschap’ wordt steeds belangrijker. In de gemeente Hellendoorn komen veel verschillende landschapstypen voor: het essenlandschap, het oude hoevenlandschap en het sterk daaraan verbonden heide ontginningen landschap. Deze drie landschapstypen lopen in elkaar over. Binnen dit landschap liggen ook de essen. Dat zijn de gronden die door eeuwenlange bemesting – met heideplaggen en stalmest – zijn opgehoogd. Deze gronden werden gebruikt als akker. Het bouwland is open en de randen zijn beplant met dichte singels of houtwallen (dat diende als vee- en windkering). Geheel aan de oostzijde van de gemeente ligt het veenkoloniale landschap.

De **stedelijke laag** is de laag van de sociale en fysieke dynamiek van de stedelijke functies aan het verbindende netwerk van wegen, paden, spoorwegen en kanalen.

Deze drie lagen zijn medebepalend geweest voor de identiteit(sgebieden) binnen de gemeente Hellendoorn.

WAT ZIE JE TERUG OP DE KAART?

Uit de laag van het agrarisch cultuurlandschap zijn de essen op de kaart weergegeven. Ontwikkelingen op de essen (op omgevingsvisie niveau) zijn uitgesloten. Dat betekent instandhouding van de karakteristieke openheid, de huidige bodemkwaliteit en het reliëf.

De stedelijke laag is gebruikt bij de begrenzing van het identiteitsgebied ‘sterke kernen’.